

*Justyna Kłobukowska**

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Mikrofinanse w Europie

Klasyfikacja JEL: *G21, O16, O52*

Słowa kluczowe: *mikrofinanse, mikrokredyt, Europa*

Abstrakt: *Mikrofinanse uważane są za narzędzie, którym skutecznie można walczyć z problemem ubóstwa na świecie. Ponadto, wspierają przedsiębiorczość i samozatrudnienie oraz dofinansowują działalność mikroprzedsiębiorstw w krajach europejskich. Pełnią podwójną rolę: ekonomiczną i społeczną. Ekonomiczna przejawia się w kreacji dochodu gospodarstw domowych w wyniku podejmowanej działalności gospodarczej. Społeczny wpływ polega na redukcji wykluczenia społecznego, a przez to finansowo wykluczonych społeczeństw.*

Obecnie obserwujemy spadek zaufania do instytucji finansowych, który jest pochodną kryzysu finansowego, a okazał się również kryzysem wartości. Niniejszy artykuł porusza problem mikrofinansów w kontekście wpływu na odbudowę zaufania między klientami a instytucjami finansowymi. Głównym celem pracy jest przybliżenie idei mikrofinansów oraz przedstawienie społeczno-gospodarczej roli pełnionej w polityce państw członkowskich Unii Europejskiej. Aby osiągnąć zamierzony cel dokonano analizy dostępnej literatury polskiej i anglojęzycznej, jak również użyto metodę opisową i porównawczą. W artykule zawarta została także analiza mocnych stron, słabych stron oraz szans i zagrożeń (tzw. analiza SWOT) związana z wciąż rosnącą rolą mikrofinansowania.

Microfinance in Europe

JEL Classification: G21, O16, O52

Keywords: *microfinance, microcredit, Europe*

Abstract: *Microfinance is often considered as the most useful and effective tool in the fight against global poverty. Moreover, microfinance can be used to support the development of self-employment and micro-enterprises in European countries. It has a double impact: an economic impact as it allows the creation of income generating activities and a social impact as it contributes to financial inclusion and therefore to the social inclusion of societies.*

Because of financial crisis, which was the crisis of values as well, we could observe negative impact on trust level to financial institutions. This study focuses on the problem of impact microfinance on recovery confidence to financial institutions among their clients. The main purpose of the article was to present the idea of microfinance and its socio-economical profile as a part of European policies on background of crisis of confidence to financial institutions. The chapter is ended by the microfinance SWOT analysis, which characterizes prospects and threats as well. To obtain main objective were used: a descriptive method, a comparative method and a literature analysis method.

Wprowadzenie

Sytuacja gospodarcza na świecie, a w szczególności w Europie, nie była tak skomplikowana od wielu dekad. Narastające problemy typu: starzenie się społeczeństw, skutki globalnego kryzysu gospodarczego okazują się wymierne dla krajów europejskich.

Niekorzystne parametry makroekonomiczne mają swoje przełożenie na rynki finansowe. Najbardziej widoczne jest załamanie poziomu zaufania pomiędzy instytucjami finansowymi a klientami. Zaostrzona polityka kredytowa banków zamyka dostęp do usług finansowych najbardziej niefortunnym grupom społecznym. Próba łagodzenia napiętych stosunków pomiędzy państwem, obywatelem a instytucjami finansowymi jest rozpowszechnienie oferty mikrofinansów.

Mikrofinanse stanowią segment finansów dedykowany niezamożnej warstwie społeczeństwa, wspierający przedsiębiorczość wraz z edukacją finansową. Instytucje mikrofinansowe charakteryzuje równoczesna realizacja celów gospodarczych i społecznych, najczęściej na poziomie lokalnym i regionalnym, gdzie najlepiej mogą zostać rozpoznane potrzeby odbiorców

tych usług. Inicjatywy tego typu działają z sukcesem w krajach azjatyckich, Ameryce Południowej czy Afryce jako narzędzie walki z ubóstwem, pobudzające lokalną przedsiębiorczość. W Stanach Zjednoczonych czy krajach europejskich popularyzuje się w ten sposób samozatrudnienie oraz rozwój mikroprzedsiębiorczości.

Celem niniejszego opracowania jest przybliżenie idei mikrofinansów oraz charakterystyka ich społeczno-ekonomicznej roli w polityce państw europejskich na tle kryzysu zaufania do instytucji finansowych.

Cel zostanie osiągnięty poprzez poruszenie problemu zaufania na rynkach finansowych w kontekście kryzysu ekonomicznego oraz przybliżenie pojęcia oraz idei mikrofinansów jako instrumentu, który ze względu na swoje etyczne oraz społeczne walory może przyczynić się do wzrostu zaufania w tym sektorze. Omówione zostaną działania podejmowane przez Unię Europejską, mające na celu promocję i wdrożenie narzędzi mikrofinansowych w państwach członkowskich oraz zaobserwowane różnice w pełnionej funkcji przez mikrofinanse w zależności od regionu Europy. Ponadto określone zostaną czynniki, które mają wpływ na perspektywy mikrofinansów.

Problem zaufania podczas kryzysu na rynkach finansowych

Globalny kryzys ekonomiczny to nie tylko kryzys o podłożu gospodarczym. Przy okazji podejmowanych dyskusji na ten temat okazuje się, że to wielowymiarowe zjawisko, również z punktu widzenia etyki. Laureat ekonomicznej Nagrody Nobla, J.E. Stiglitz, wydziela cztery składowe kryzysy, a mianowicie: brak płynności systemu bankowego, problemy związane z udzielaniem tzw. złych pożyczek, ogólne problemy makroekonomiczne i kryzys zaufania (Szczepanik 2010, s. 164).

Skutki kryzysu, straty finansowe inwestorów indywidualnych i przedsiębiorstw podważyły społeczne zaufanie do ofert instytucji finansowych. Pokazuje to, jak współcześnie pożądana i kluczowa jest rola zaufania. Na fundamencie zaufania możliwa jest budowa relacji między instytucjami finansowymi i bankami oraz klientami tych podmiotów.

Zauważalna ekspansja i dominacja rynku finansowego w globalnej gospodarce wraz z kryzysem zaufania w systemie finansowym wymaga weryfikacji systemu wartości i funkcji, które mają być spełniane przez ten sektor. W.M. Orłowski wskazuje na konsekwencje oderwania się globalnego rynku finansowego od gospodarki realnej (Orłowski 2011, s. 22-32). Istotne jest, by podmioty na rynkach finansowych skupione były na realizowaniu w sposób rzetelny funkcji pośrednika i dostarczyciela kapitału gospo-

darce poprzez kojarzenie inwestorów z przedsiębiorcami (Szczepanik 2010, s. 171). Ponadto, coraz częściej podejmuje się temat zrównoważonego rozwoju sektora finansowego, którego wymiar jest szczególnie istotny w sytuacji kryzysu na rynkach finansowych. Bez wątpienia wyzwaniem dla zrównoważonego rozwoju sektora finansowego jest m.in. wzrost znaczenia instytucji mikrofinansowych (Ostrowska 2009, s. 376-377). Dynamiczny rozwój mikrofinansów, zarówno w kontekście ilościowym, jak i wartościowym, wpływa na postrzeganie tego narzędzia jako mającego siłę zmienić oblicze współczesnego świata (Adamek 2009, s. 151).

Mikrofinanse – pojęcia i idea

Rozszerzaniu popularności mikrofinansów sprzyjają coraz częściej sygnalizowane tematy dotyczące etyki, społecznej odpowiedzialności biznesu, zrównoważonego rozwoju gospodarczego czy przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i ekonomicznemu (Ossowski 2009, s. 127). Dzięki wpiisywaniu się idei mikrofinansów w wyżej wymienioną tematykę, stają się coraz bardziej rozpoznawalnym pojęciem na rynku finansowym.

Mikrofinanse charakteryzują się głównie świadczeniem usług finansowych na rzecz najuboższych i często pozbawionych dostępu do usług finansowych warstw społeczeństwa, zarówno w krajach biednych, jak i wysoko uprzemysłowionych (Alińska 2008, s. 141). W literaturze mikrofinanse często łączone są z pojęciem bankowości socjalnej czy „bankowości dla biednych” (Alińska 2008, s. 154).

Na termin mikrofinansów składa się wiele narzędzi ekonomicznych, głównie: mikrokredyty, mikroubezpieczenia, systemy oszczędnościowe i systemy transferu pieniędzy (Mikołajczyk, Kurczewska 2011, s. 11). Oferowane instrumenty finansowe mają charakteryzować się otwartym dostępem dla jednostek o niskich dochodach, ochroną tych jednostek przed ubóstwem oraz promowaniem wśród nich przedsiębiorczości. Coraz częściej, oprócz narzędzi o charakterze finansowym, pojęcie mikrofinansów uwzględnia szereg usług niefinansowych, typu edukacja finansowa czy szerokie wsparcie informacyjne przedsiębiorców. Instrumenty finansowe i niefinansowe mikrofinansów zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1. Instrumenty mikrofinansowe o charakterze finansowym oraz niefinansowym

Instrumenty o charakterze finansowym	Instrumenty o charakterze niefinansowym
Mikrokredyty Depozyty Pakiety oszczędnościowe Pakiety ubezpieczeniowe Pakiety inwestycyjne Pakiety transferowe Leasing	Informacyjne wsparcie przedsiębiorstw Usługi z zakresu edukacji finansowej Doradztwo w zakresie prowadzenia biznesu Szkolenia Prowadzenie księgowości Usługi internetowe Pomoc przy wypełnianiu wniosków o dotacje Mentoring

Źródło: opracowanie własne na podstawie Alińska (2008, s. 154, 181).

Usługi niefinansowe powinny towarzyszyć procesowi sprzedaży produktów finansowych i w ten sposób budować popyt na pozostałe produkty. Kupno produktów finansowych przez osoby nieposiadające lub o niewielkiej wiedzy ekonomicznej będzie się opierać jedynie na zaufaniu do danego pośrednika. Taka relacja może być źródłem ryzyka dla obu stron umowy o mikrofinansowanie.

Pośród wymienionych powyżej narzędzi najczęściej wykorzystywanym jest mikrokredyt, czyli kredyt w niskiej kwocie, skierowany głównie do osób o niskich dochodach, nieposiadających historii kredytowej, bez posiadanych zabezpieczeń (Mikołajczyk, Kurczewska 2011, s. 19). Celem tego źródła finansowania jest pobudzenie kredytobiorców do założenia własnej działalności gospodarczej lub dofinansowanie już istniejącej. Pozostałe instrumenty mikrofinansowe nie różnią się znacząco od ich tradycyjnych odpowiedników. Ze względu na specyficzną grupę odbiorców i mikroskalę ofert, do nazw produktów dodaje się przedrostek mikro: mikrooszczędności, mikroubezpieczenia itd.

Usługi mikrofinansowe świadczone są przez instytucje mikrofinansowe. Instytucje finansowe różnią się między sobą formą prawną, organizacyjną, a także wielkością posiadanego kapitału i źródłem jego pochodzenia (Gostomski 2009, s. 320). W grupie tych instytucji można odnaleźć banki komercyjne, spółdzielcze oraz podmioty niebankowe typu: spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, instytucje pożyczkowe, organizacje pozarządowe (z reguły charakterze non-profit) i inne. Większość instytucji mikrofinansowych stanowią małe podmioty, działające w skali lokalnej lub regionalnej (Gostomski 2009, s. 320). Motywem funkcjonowania instytucji mikrofinansowych jest przeciwdziałanie biedzie oraz wykluczeniu finansowemu, w przeciwieństwie do instytucji bankowych, których głównym celem jest maksymalizacja zysku. Zadaniem mikrofinansów jest uzupełnie-

nie oferty tradycyjnych produktów, błędem byłoby postrzeganie ich jako konkurencji. Wymienione instytucje różnią się również formą finansowania klientów, relacjami z klientami czy kosztami, o czym szczegółowo w tabeli 2.

Tabela 2. Różnice i podobieństwa pomiędzy bankami komercyjnymi a instytucjami mikrofinansowymi

Wyszczególnienie	Banki	Instytucje mikrofinansowe
Zakres i formy finansowania podstawowych grup klientów	Podstawowe znaczenie ma wysokość stóp procentowych; zależy ona od rynkowych stóp procentowych i banku centralnego	Dostępność kredytu ważniejsza niż wysokość stóp procentowych
Relacje z klientami	Długoterminowe nastawienie na utrzymywanie dobrych relacji z klientami	Niezbędna jest podstawowa wiedza o działalności klienta; aktywna, bezpośrednia współpraca w celu zapewnienia docelowego sukcesu klienta
Bezpieczeństwo/ryzyko	Dostępne formy zabezpieczeń zwrotu kredytów, jak np. zastaw, poręczenie	Monitoring społeczny, opinia środowiska lokalnego
Baza klientów	Mała	Duża, potrzebna do rozwoju i utrzymania się na rynku
Koszty administracyjne	Udział w kosztach całkowitych	Wysokie, uwidocznione w stopach pożyczkowych

Źródło: Alińska (2008, s. 195).

Sama koncepcja mikrofinansów zrodziła się w latach 70. XX w. w Azji za sprawą działalności M. Yunusa – ekonomisty i twórcy Grameen Bank w Bangladeszu. W dalszych okresach rozwijała się dynamicznie w różnych krajach borykających się z ubóstwem czy skutkami transformacji ustrojowej. Ustanowienie przez ONZ roku 2005 za Rok Mikrofinansowania, jak również przyznanie w 2006 r. Pokojowej Nagrody Nobla M. Yunusowi, ukazuje jak ogromną rangę przypisuje się tej formie działalności finansowej.

M. Yunus jest pionierem i orędownikiem wykorzystania instrumentów mikrofinansowych. Niestandardowe działanie ekonomisty polegało przede wszystkim na dostrzeżeniu potrzeb i możliwości najuboższych warstw społeczeństwa, które były pomijane przez tradycyjne banki, uznając je za zbyt ryzykowne (Ćwik 2011, s. 178). Zastosowana z sukcesem segmentacja klientów, okazała się wzorem dopasowania strategii działalności banku do uwarunkowań określonej niszy rynkowej (Ślązak 2007, s. 112). Zainspiro-

wał on swoim podejściem wiele osób i instytucji, dzięki czemu systemy podobne do stworzonych przez niego zaczęły funkcjonować w wielu krajach azjatyckich, Ameryce Południowej, Afryce Subsaharyjskiej, a także w Europie i Stanach Zjednoczonych.

Z pogłębionych badań nad mikrofinansami wynika, że pomagają niezamożnym gospodarstwom domowym w zaspokojeniu podstawowych potrzeb. Przede wszystkim korzystanie z szerokiej gamy usług mikrofinansowych prowadzi do poprawy ekonomicznego bytu społeczeństwa, gwarantuje stabilność i wzrost przedsiębiorczości. Ponadto, dzięki temu, iż udział kobiet korzystających z mikrokredytów jest wysoki, status kobiety w społeczeństwie rośnie, promowana jest zasada równości płci oraz polepszeniu ulega sytuacja gospodarstw domowych. Skuteczność tych usług w głównej mierze zależy jednak od ich dostępności (Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie, 2004).

Mikrofinanse można rozpatrywać w dwóch wymiernych aspektach: ekonomicznym i społecznym (Mikołajczyk, Kurczewska 2011, s. 12). Aspekt ekonomiczny przejawia się w dostarczeniu kapitału osobom najbardziej potrzebującym, który pozwala im na samozatrudnienie, założenie firmy oraz zarządzanie posiadanymi środkami finansowymi. Ze społecznego punktu widzenia mikrofinanse to narzędzie, dzięki któremu możliwe jest ograniczenie skali ubóstwa, wykluczenia finansowego oraz realizacja zasad społecznej sprawiedliwości i odpowiedzialności.

Mikrofinanse w polityce Unii Europejskiej

Idea mikrofinansów była głównie utożsamiana z krajami o niskim poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego. Zasadna okazała się organizacja przez Unię Europejską w listopadzie 2009 r. Europejskiego Tygodnia Mikrofinansów czy ogłoszenie roku 2010 Europejskim Rokiem Walki z Biedą i Wykluczeniem Społecznym. Wymienione inicjatywy wpłynęły na rozpropagowanie tej idei w krajach europejskich. Dodatkowym bodźcem są skutki kryzysu ekonomicznego, z którymi to wielu europejskich przedsiębiorców musiało skonfrontować stosowany model biznesowy.

Po raz pierwszy Komisja Europejska wymieniła mikro kredyt jako podstawowy produkt oferowany przez instytucje mikrofinansowe w grudniu 2000r. Według definicji KE mikro kredyt to kredyt dla małych przedsiębiorstw w wysokości do 25 tys. EUR (KE 2004, s. 1). Pojęcie to zostało wprowadzone na cele tworzonego przez UE programu aktywizującego i promującego działalność małych średnich przedsiębiorstw (Multiannual Programme – MAP 2001-2005) (KE 2004, s. 3). W wymienionym progra-

mie zostały wyróżnione dwa rodzaje usług mikrofinansowych: mikrokredyty oraz pośrednie instrumenty finansowe, typu gwarancje i poręczenia kredytowe.

W związku z dużym potencjałem europejskiego rynku mikrokredytowego, Komisja Europejska zainicjowała powstanie nowych instrumentów finansowych (np. „Progress” z 2010r. dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą), zobowiązując się jednocześnie do poprawy otoczenia prawno-instytucjonalnego w krajach członkowskich, promowania najlepszych praktyk, tworzenia klimatu sprzyjającego zatrudnieniu i przedsiębiorczości (Mikołajczyk, Kurczewska 2011, s. 52). W celu zapewnienia kapitału finansowego dla instytucji mikrofinansowych utworzono dwie inicjatywy na lata 2007-2013: JEREMIE (*Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises*) oraz JASMINE (*Joint Action to Support Microfinance Institutions in Europe*). Środki z programu JEREMIE są przeznaczane na rozwój sektora MSP, a JASMINE na pomoc techniczną instytucjom niebankowym, udzielających mikrokredytów (Mikołajczyk, Kurczewska 2011, s. 53).

Mikrofinanse w Europie, w porównaniu do rynków mikrofinansowych w Azji czy Ameryce Południowej, to młody i bardzo zróżnicowany segment z potencjałem wzrostowym. W Polsce, Bułgarii czy Rumunii mikrofinanse były narzędziem wykorzystywanym podczas i po transformacji ustrojowej jako element nowej architektury finansowej, zaś w krajach Europy Zachodniej miały przyczynić się do wzrostu poziomu przedsiębiorczości, który był niski w porównaniu do Stanów Zjednoczonych (Carboni i in. 2010, s. 4-5). Ogólną charakterystykę specyfiki mikrofinansów w krajach Europy Środkowo-Wschodniej i Zachodniej przedstawia tabela 3.

Tabela 3. Porównanie charakteru mikrofinansów w Europie Środkowo-Wschodniej i Europie Zachodniej

Cecha różnicująca	Europa Środkowo-Wschodnia	Europa Zachodnia
Motywy rozwijania polityki mikrofinansowej	Transformacja ustrojowa, budowa gospodarki rynkowej	Chęć pobudzenia rynku pracy, promocja samozatrudnienia, zwłaszcza wśród osób społecznie wykluczonych
Charakter polityki mikrofinansowej	Gospodarczy	Społeczno-gospodarczy, elementy polityki państwa opiekuńczego
Rodzaj instytucji mikrofinansowych	Niezależne, samofinansujące się instytucje finansowe	Instytucje częściowo samowystarczalne, o charakterze prywatnym, non profit i publicznym

Źródło: opracowanie własne na podstawie Carboni i in. (2010, s. 5).

Dodatkowym zróżnicowaniem charakteryzuje się profil odbiorcy mikrofinansów. W Europie Środkowo-Wschodniej środki transferowane są do osób, które zamierzają założyć własną działalność gospodarczą, a mają utrudniony dostęp do środków finansowych, przez co mikrofinanse służą likwidacji wykluczenia z tradycyjnych usług bankowych. Natomiast w Europie Zachodniej odbiorcami będą głównie wykluczeni finansowo i pozostający na marginesie społecznym (Mikołajczyk, Kurczewska, 2011, s. 52).

Znaczenie i przyszłość mikrofinansów w Europie

Zróżnicowanie majątkowo-dochodowe społeczeństwa może być rezultatem zarówno działania mechanizmu rynkowego, ale również instrumentem polityki gospodarczej państwa (Bartkowiak, Staniek 2011, s. 64). Państwo bardzo często tworzy rozbudowany system świadczeń socjalnych, który ma przyczynić się do ograniczania nierówności społecznych. Nic bardziej mylnego. Na problem skostnienia opieki społecznej w krajach europejskich, który negatywnie oddziałuje na ducha przedsiębiorczości i destymuluje aktywność gospodarczą jednostek korzystających z zasiłków rządowych, zwrócił uwagę również M. Yunus (Yunus 2012, s. 159-160). Zbyt rozbudowany system świadczeń socjalnych może bowiem prowadzić do zjawiska tzw. negatywnej selekcji, czyli przyrostu liczby osób niezaradnych życiowo czy też pokusy nadużycia („opłaca się być biednym”) (Bartkowiak, Staniek 2011, s. 64).

Tymczasem, mikrofinanse to narzędzie, które skutecznie może być wykorzystane na gruncie polityki społecznej, gospodarczej czy zatrudnienia w krajach europejskich. Może przyczynić się do wzrostu zatrudnienia, dzięki tworzeniu nowych miejsc pracy, zwiększania potencjału mikrofirm (za sprawą dostępu do źródeł finansowania), promocji samozatrudnienia, a także integrować jednostki w społeczeństwie i poprawę ich statusu materialnego (Mikołajczyk, Kurczewska, 2011, s. 12-13). Wydaje się to istotne zwłaszcza teraz, wobec skutków kryzysu, gdy w poczet wykluczonych społecznie i finansowo wpisują się również Europejczycy.

Mikrofinanse, w tym opracowaniu, przedstawiane są jako skuteczne narzędzie wspierające zwalczanie wykluczeń, nierówności społecznych, otwierające dostęp do usług finansowych. Należy jednak tak znaczące narzędzie postrzegać zarówno w kontekście mocnych i słabych stron. Pełną analizę SWOT (mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia) mikrofinansów przedstawia tabela 5.

Tabela 4. Analiza SWOT mikrofinansów

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - zachęta do dyskusji na temat nieformalnej gospodarki - właściwie udzielane usługi mikrofinansowe jako dobra inwestycja - wzmocnienie przedsiębiorczości - umożliwienie dotarcia do wykluczonych grup społecznych - możliwość poprawy dostępu do regularnych usług bankowych - umożliwienie rozwoju osobistego - przyczynienie się do powstawania kapitału społecznego - powodowanie wzrostu dochodów państwa z podatków, zmniejszanie wydatków społecznych - zmiana przeznaczenia środków publicznych - ważny czynnik rozwoju mikroprzedsiębiorstw 	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt dużo usług mikrofinansowych działających na małą skalę - brak standardów, procedur udzielania mikrokredytów - często niewłaściwa lokalizacja dawców mikrofinansów i zbyt mała liczba udzielanych mikrokredytów - trudności we wprowadzaniu w krajach opiekuńczych - niezrozumienie potrzeby udziału mikrokredytów w niektórych gałęziach przemysłu - brak zwrotu kosztów związanych z zakładaniem i rozwijaniem firm - mały wybór instrumentów mikrofinansowych - efektywność uzależniona od dużej liczby wysoko oprocentowanych pożyczek
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - zmiana postrzegania samo zatrudnienie z problematycznego na perspektywiczne - integracja społeczeństwa, również w wymiarze lokalnym - wpływ na zróżnicowanie sektorów gospodarczych - możliwość doboru modelu mikrofinansowania do specyfiki danej gospodarki - możliwość wykorzystania środków z funduszy EFS i EFRR - poprawa wizerunku polityki aktywnego rynku pracy - zwiększenie dostępności lokalnych usług mikrofinansowych 	<ul style="list-style-type: none"> - upatrywanie w mikrokredytach rozwiązania problemów najbiedniejszych osób - groźba zbyt dużego zadłużenia i innych negatywnych następstw w przypadku niewłaściwego systemu wdrożenia mikrokredytów - publiczne wsparcie nieoparte modelem i przyjaznością otoczenia barierą dla oczekiwanych efektów - udział w rynku nieodpowiednich podmiotów udzielających mikrokredytów to zmniejszenie zasięgu profesjonalnych instytucji mikrofinansowych - w krótkim okresie trudności z uzyskaniem równowagi finansowej przez instytucję mikrofinansową - nadmierne subwencje zagrożeniem dla dobrych praktyk mikrofinansów

Źródło: Mikołajczyk, Kurczewska (2011, s. 16-17).

Mikrofinanse oddziałują w sposób pozytywny na społeczeństwo, dostarczając kapitału tym grupom społecznym, które nie zostały obsłużone na rynku tradycyjnym, tym samym zaliczane są do tzw. inwestycji w społeczeństwo, będących obszarem odpowiedzialnego inwestowania (Kwiatkowska 2010). Przedstawiona forma inwestycji nie jest ani działalnością

charytatywną ani jałmużną, lecz formą dywersyfikacji portfela inwestycyjnego z wartością dodaną w postaci etycznie zainwestowanych środków (Kwiatkowska, 2010). Takie postrzeganie mikrofinansów w świetle obecnej sytuacji na rynkach finansowych, objawiającej się m.in. w spadku zaufania do instytucji finansowych, zarysowanej w pierwszej części niniejszego opracowania, wskazuje na zasadność podejmowania tego tematu. Transparentnie i odpowiedzialnie oferowane usługi mikrofinansowe mogą wpłynąć na poprawę sytuacji materialnej społeczeństw oraz na odbudowanie zaufania do sektora finansowego poprzez kreowanie pozytywnych doświadczeń w przyszłości.

Zakończenie

Popularność mikrofinansów to odpowiedź na rosnący popyt ze strony osób ubogich, niezamożnych i mikroprzedsiębiorców na usługi finansowe. Zamknięty dostęp do ofert tradycyjnych instytucji bankowych był postrzegany głównie jako destymulator działań przedsiębiorczych i rozwojowych, skutkujący pogłębieniem poczucia wykluczenia społecznego i finansowego społeczeństw. Inicjatywa noblisty M. Yunusa pokazała, że użycie narzędzi mikrofinansowych w krajach biednych przyczynia się do likwidacji ubóstwa i polepszenia sytuacji materialnej beneficjentów produktów mikrofinansowych.

Dopasowanie tychże instrumentów do specyfiki potrzeb społeczeństw europejskich z powodzeniem okazuje się być narzędziem aktywizacji bezrobotnych, dofinansowania powstających lub rozwijających się przedsiębiorstw. Znaczenie ekonomiczne i socjalne mikrofinansów ma pozytywny wpływ na efektywność realizowanej polityki przez Unię Europejską, i może stanowić element wewnętrznej polityki gospodarczej czy społecznej poszczególnych krajów.

Współcześnie mikrofinanse stanowią światowe narzędzie do walki z ubóstwem, jak również bodziec do rozwiązywania problemów lokalnych i regionalnych w krajach europejskich. W świetle obecnej sytuacji makroekonomicznej mikrofinansowanie wpisuje się w proces odbudowywania zaufania do instytucji finansowych i pośrednictwa finansowego. Użycie narzędzi mikrofinansowych w obecnych warunkach ekonomicznych z pewnością będzie mieć pozytywny wpływ na poprawę perspektyw społeczeństw europejskich.

Literatura

- Adamek J. (2009), *Islamskie instytucje mikrofinansowe- rys statystyczny*, [w:] G. Borys (red.), *Nauki o finansach. Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław, nr 61.
- Alińska A. (2008), *Instytucje mikrofinansowe w lokalnym rozwoju społeczno-gospodarczym*, Oficyna Wydawnicza Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa.
- Bartkowiak R., Staniek Z. (2011), *Stan gospodarki światowej a rozwój teorii ekonomii*, Oficyna Wydawnicza Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa.
- Carboni B. J., Calderón M.L., Garrido S.R., Dayson K., Kicklul J. (2010), *Handbook of Microcredit in Europe. Social Inclusion through Microenterprise Development*, Edward Elgar.
- Ćwik N. (2011), *Spoleczna odpowiedzialność biznesu i innowacje*, [w:] M. Bernatt, J. Bogdanienco (red.), *Spoleczna odpowiedzialność biznesu. Krytyczna analiza*, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Gostomski E. (2009), *Znaczenie mikrofinansów w wybranych krajach*, [w:] E. Ostrowska, J. Ossowski (red.), *Rynki finansowe. Mikrofinanse*, Fundacja na Rzecz Polskich Związków Kredytowych-Institut Stefczyka, Sopot.
- Komisja Europejska (2004), *Commission Staff Working Document: Microcredit for European small businesses*, Bruksela.
- Kwiatkowska I. (2010), *Co to jest odpowiedzialne inwestowanie?*, www.odpowiedzialne-inwestowanie.pl. (stan na dzień 01.12.2012r.).
- Mikołajczyk B., Kurczewska A. (2011), *Mikrokredyty w Europie sposobem na pobudzenie przedsiębiorczości i walkę z wykluczeniem społecznym*, Difin, Warszawa.
- Orłowski W.M. (2011), *Świat do przeróbki*, Agora, Warszawa.
- Ossowski J., *Instytucje „mikrokredytowe” w dawnej Polsce*, „Pieniądze i więź”, nr 3(44), jesień 2009.
- Ostrowska E. (2009), *Dylematy zrównoważonego rozwoju sektora finansowego w Polsce*, [w:] E. Ostrowska, J. Ossowski (red.), *Rynki finansowe. Mikrofinanse*, Fundacja na Rzecz Polskich Związków Kredytowych-Institut Stefczyka, Sopot.
- Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie (2004), *Mikrokredyty i mikrofinanse*, www.unic.un.org.pl. (stan na dzień 01.12.2012r.).
- Szepanik J. (2010), *Kryzys zaufania w systemie finansowym*, [w:] M. Kulesza, W. Ostasiewicz (red.), „Pragmata Tes Oikonomias. Zeszyty Naukowe Instytutu Zarządzania i Marketingu Akademii im. Jana Długosza w Częstochowie”, z. IV, Częstochowa.

Ślązak E. (2007), *Znaczenie segmentacji w budowaniu przewagi konkurencyjnej banku*, [w:] M. Zalewska (red.), *Współczesna Bankowość*, tom I, Difin, Warszawa.

Yunus M. (2012), *Bankier ubogich. Historia mikrokredytu*, ConCorda, Warszawa.